Horizon of Medical Education Development

http://hmed.mums.ac.ir

Qualitative Study of the Characteristics of an Effective Advisor Professor from the Perspective of Medical and Health Services Management Students at Tabriz University of Medical Sciences

Roya Jalili[1], Masoumeh Gholizadeh[2*], Ali Jannati [2], Parisa Yoshari[1], Hossein Masoumi[1]

1. Student Research Committee, School of Management and Medical Informatics, Tabriz University of Medical Sciences, Tabriz, Iran.
2. Iranian Center of Excellence in Health Management, School of Management and Medical Informatics, Tabriz University of Medical Sciences, Tabriz, Iran.

ARTICLE INFO

Article type
Research article

Article history
Received:1404/02/08
Accepted:1404/03/28

Keywords
Student perspective
Effective Advisor Professor
Teaching Skills
Evaluation Skills
Interpersonal Communication

10.22038/hmed.2025.87654.1519

ABSTRACT

Introduction: The academic advisor, acting as a bridge between students, faculty, and the university system, plays a crucial role in the academic and psychological well-being of students. This study aimed to investigate the characteristics of an effective academic advisor from the perspective of medical and health services management students at Tabriz University of Medical Sciences.

Materials & Methods: This study was conducted using qualitative content analysis with the participation of 17 medical and healthcare management students from Tabriz University of Medical Sciences, who were purposefully selected due to their rich experience in the subject matter. Data collection was carried out through in-depth, semi-structured individual interviews and field notes. Sampling continued until data and category saturation were achieved.

Results: From the students' perspective, effective academic advisor characteristics were identified across three main themes: behavioral characteristics of academic advisors, academic guidance skills and characteristics of academic advisors, and non-academic guidance skills and characteristics of academic advisors. Thirty-four sub-themes were also identified. The emergent themes indicated the importance of salient characteristics of an effective academic advisor.

Conclusion: Based on the findings, it is necessary for the university to place particular emphasis on attracting advising professors with scientific and leadership skills in all aspects of student life related to their education. The results of this study can be useful in improving the capabilities of advising professors.

Cite this paper as: A Qualitative Study of the Characteristics of an Effective Advisor Professor from the Perspective of Medical and Health Services Management Students at Tabriz University of Medical Sciences in 2024
Name of writer. Article title. Horizon of Medical Education Development. 2026;17(4):25-33

* Corresponding author: Masoumeh Gholizadeh
Address: Medical Sciences, Tabriz, Iran
Email:mgholizadehm@gmail.com

©2026 The Authors. This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution -Noncommercial 4.0 International License (https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.en) ,which permits any non-commercial use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original author(s) and source are credited.

مجله افق توسعه آموزش علوم پزشکی

http://hmed.mums.ac.ir

بررسی کیفی ویژگی‌های استاد مشاور موثر از دیدگاه دانشجویان پزشکی و مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی دانشگاه علوم پزشکی تبریز

رویا جلیلی [۱*]، معصومه قلی زاده [۲*]، علی جنتی [۲]، پریسا یوشاری [۱]، حسین معصومی [۱]

۱. کمیته تحقیقات دانشجویی، دانشکده مدیریت و اطلاع‌رسانی پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی تبریز، تبریز، ایران.

۲. قطب علمی مدیریت سلامت ایران، دانشکده مدیریت و اطلاع رسانی پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی تبریز، تبریز، ایران.

مشخصات مقاله

نوع مقاله
مقاله پژوهشی
پیشینه پژوهش
تاریخ دریافت:۱۴۰۴/۰۲/۰۸
تاریخ پذیرش:۱۴۰۴/۰۳/۲۸
کلمات کلیدی
دیدگاه دانشجویان
استاد مشاور اثربخش
مهارت‌های تدریس
مهارت‌های ارزشیابی
ارتباطات بین فردی

doi: 10.22038/hmed.2025.87654.1519

چکیده

مقدمه: استاد مشاور به عنوان پل ارتباطی بین دانشجو، اساتید، و سیستم دانشگاهی، نقشی حیاتی در موفقیت تحصیلی و روانی دانشجویان دارد. مطالعه حاضر با هدف تبیین ویژگی‌های یک استاد مشاور موثر از دیدگاه دانشجویان پزشکی و مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی دانشگاه علوم پزشکی تبریز انجام شد.

روش کار: مطالعه حاضر با روش تحلیل محتوای کیفی و با مشارکت ۱۷ نفر از دانشجویان رشته‌های پزشکی و مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی دانشگاه علوم پزشکی تبریز که تجربه غنی از موضوع داشته ودر قالب نمونه‌گیری هدفمند انتخاب شدند، انجام شد. جمع‌آوری داده‌ها با استفاده از مصاحبه عمیق ونیمه ساختار یافته فردی و یادداشت‌های در عرصه انجام شد. نمونه‌گیری تا زمان اشباع داده‌ها و طبقات ادامه یافت.

نتایج: ویژگی‌های استاد مشاور موثر از دیدگاه دانشجویان در سه مضمون اصلی: ویژگیهای رفتاری اساتید مشاور، ویژگی‌ها و مهارتهای هدایت تحصیلی اساتید مشاور، ویژگی‌ها و مهارتهای هدایتی غیر تحصیلی اساتید مشاور و ۳۴ مضمون فرعی شناسایی شدند. مضامین پدید آمده بر اهمیت ویژگیهای بارز استاد مشاور موثر دلالت داشتند.

نتیجه گیری: با توجه به یافته‌ها لازم است دانشگاه در جذب اساتید مشاور به مهارتهای علمی و رهبری در تمام زوایای زندگی مرتبط با تحصیل دانشجویان اهمیت ویژه ای قائل شود و نتایج این مطالعه می تواند در جهت بهسازی توانمندی‌های اساتید مشاور مفید واقع گردد.

نحوه ارجاع به‌این مقاله

Name of writer. Article title. Horizon of Medical Education Development. 2026;17(4):20-33

*نویسنده مسئول: معصومه قلی زاده

ایمیل: mgholizadehm@gmail.com

آدرس: دانشگاه علوم پزشکی تبریز، تبریز، ایران.

©2026 The Authors. This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution -Noncommercial 4.0 International License (https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.en) ,which permits any non-commercial use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original author(s) and source are credited.

مقدمه

آموزش عالی به‌عنوان یکی ازعوامل کلیدی در توسعه کشورها محسوب می‌شود و مسئولیت مهم پرورش سرمایه انسانی متخصص مورد نیاز برای بخش‌های مختلف را بر عهده دارد (۱, ۲). آموزش مسئولیت اساسی مؤسسات آموزش عالی را تشکیل می‌دهد و در نتیجه، دانشگاه‌ها در ارتقای کالیبر تحقیق علمی و تلاش‌های پژوهشی نقش اساسی دارند. برای اجرای موثر این مسئولیت، ضروری است که دانشگاه‌ها اهداف آموزشی و برنامه‌های درسی خود را با نیازهای متنوع و ویژگی‌های روانی–اجتماعی جمعیت دانشجو همسو و هماهنگ کنند. (۳)

استاد، دانشجو و زمینه آموزشی مؤلفه‌های اساسی آموزش عالی را در یک محیط دانشگاهی تشکیل می‌دهند. نقش استاد در چارچوب آموزشی دانشگاه، محوری است و اثربخشی و ویژگی‌های آن‌ها به‌عنوان مهم‌ترین عوامل تعیین‌کننده در دستیابی به اهداف آموزشی و نیز آموزش و رشد دانشجویان ظاهر می‌شود (۴–۶). اساتید به عنوان یک عامل محوری برای موفقیت در فرایند آموزشی، از طریق تجربه کسب شده، دیدگاه‌های منحصر به فرد و شخصیت ذاتی خود، به طور قابل توجهی درافزایش کیفیت آموزشی نقش بسزایی دارند. علاوه بر این، اساتید به دلیل ارتباطات بین فردی خود با دانشجویان به عنوان تسهیل کننده در زمینه‌های آموزشی عمل می‌کنند و به عنوان متخصص درزمینه‌های مربوطه می‌توانند به طور موثر چالش‌های ناشی از دانشجویان با عملکرد ضعیف را برطرف کنند. بنابراین، ویژگی‌های‌ای برجسته یک استاد یک عنصر حیاتی است که می تواند به طور قابل توجهی بر اثربخشی کلی آنها تأثیر بگذارد. (۷).در این میان، استاد مشاور، که معمولاً یک عضو هیات علمی می‌باشد، باتسلط به آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های آموزشی، فرهنگی،پژوهشی، خدمات راهنمایی و مشاوره را بـه عنوان یک مسئولیت مهم حرفه ای انجام داده و دانشجویان را از نظر پیشرفت تحصیلی ارزیابی می‌کند (۸–۱۲).

راهنمایی و مشاوره باید در همان ابتدای ورود به دانشگاه شروع و تا پایان دوران تحصیلی ادامه یابد. با شروع زندگی دانشجویی تغییرات زیادی در وضعیت زیستی، اجتماعی، اخلاقی، روانی و فرهنگی دانشجویان ایجاد می‌شود و دوری از خانواده، قطع وابستگی‌های عاطفی،زندگی خوابگاهی، برخورد با فرهنگ‌های مختلف، تغییر کردن محیط تحصیلی، عدم اعتماد بین فردی، تغییر محتوای دروس، قرارگرفتن در محیط دانشگاهی، جوانان دانشجو را در شرایط جدیدی قرار می‌دهد که متفاوت از شرایط قبلی آنهاست و این باعث بروز مشکلات در زندگی آنها می‌شود (۸, ۱۰, ۱۳–۱۵). برخی دانشجویان با توجه به تربیت و نحوه بزرگ شدنشان این مشکلات را مدیریت می‌کنند ولی برخی دیگر نمی‌توانند خود را با شرایط جدید وفق دهند و باعث افت علمکرد تحصیلی و کارایی آنها می‌شود و از نظر بهداشت روان نیز دچار بحران‌هایی می‌شوند که راهنمایی و مشاوره تحصیلی دانشجویان در کاهش مشکلات آنها از اهمیت خاصی برخوردار است (۱۶) و عواملی مثل ارتباطات مطلوب بین دانشجویان و اساتید، بـویژه اساتید مشاور و توجه به وضعیت تحصیلی و مسایل دانشجویان در پیشگیری از مشکلات آموزشی و تحصیلی آنها موثر است (۱۰). بنابراین، پشتیبانی و تشویق‌های استاد مشاور سبب بهبود و ارتقا عملکرد دانشجو، ایجاد انگیزه در دانشجو، کمک به رشد شخصیتی، ایجاد حس مثبت در دانشجو و تقویت مهارتهای فردی و اجتماعی وی می گردد. (۱۷)

طرح استاد مشاور در دانشگاههای ایران، به دلیل گرفتاری آموزشی، فقدان تخصص لازم، عدم اطلاع کافی دانشجویان از حیطه وظایف استاد مشاور،نتوانسته نقش ملموسی در کاهش مشکلات دانشجویان ایفا کند [۱۸]. نتایج چندین مطالعه نشان می‌دهد که سطح عملکرد اساتید مشاور نتوانسته است جایگاه رضایت بخشی بین دانشجویان داشته باشد (۱۰, ۱۹). طبق بررسی ما مطالعه‌ای جامع در زمینه دیدگاه دانشجویان نسبت به ویژگی‌های مطلوب اساتید مشاور که بتوانند با آنها ارتباط موثری برقرار کنند صورت نگرفته و خلا مطالعاتی در این زمینه محسوس می‌باشد. لذا ما برآن شدیم که مطالعه ای در مورد بررسی دیدگاه دانشجویان رشته‌های پزشکی و مدیریت خدمات بهداشتی درمانی دانشگاه علوم پزشکی تبریز درباره آن ویژگی‌ها انجام دهیم تا قدمی در راستای بهبود عملکرد اساتید مشاور و افزایش بهره وری دانشجویان در دانشگاه علوم پزشکی برداشته شود.

روش کار

در این مطالعه کیفی که با روش تحلیل محتوا انجام شد، برای جمع‌آوری اطلاعات از روش نمونه گیری هدفمند استفاده شد و نمونه گیری تا اشباع اطلاعات ادامه یافت. در مجموع تجارب و دیدگاه‌های ۱۷ دانشجو از بین دانشجویان کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری در رشته‌های مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی، اقتصاد سلامت، سیاستگذاری سلامت، فناوری اطلاعات سلامت، کتابداری پزشکی، انفورماتیک پزشکی و مدیریت اطلاعات سلامت، دانشکده مدیریت و اطلاع رسانی پزشکی و دانشکده پزشکی

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی و درمانی تبریز، که دارای بیشترین و غنی ترین اطلاعات بودند و می توانستند اطلاعات خود را به طور مناسب در اختیار محققین قرار دهند، انتخاب شدند.

داده‌ها از طریق مصاحبه نیمه ساختار یافته و عمیق فردی به زبان فارسی و به منظور امکان بیان آزاد نگرش‌ها و تجارب افراد،از سؤال‌های با رویکرد نیمه باز استفاده شد (۱۸). مصاحبه‌ها توسط تیم پژوهشی در محلی که دسترسی برای شرکت کنندگان راحت باشد، بصورت حضوری انجام گرفت. قبل از انجام مصاحبه، در مورد اهداف مطالعه به شرکت کنندگان توضیح داده شد و رضایت کتبی و آگاهانه جهت شرکت در مطالعه اخذ گردیده است. حین مصاحبه از راهنما و سوالات راهنما که با استفاده از مرور متون و نظرات متخصصین این حیطه طراحی شده بودند استفاده شد. در این مطالعه برای افزایش مقبولیت، با برقراری ارتباط مناسب و در نتیجه جلب اطمینان و اعتماد مصاحبه کنندگان سعی شده تا داده‌های حقیقی تامین گردد. بعد از اینکه اعضای شرکت کننده با روش نمونه گیری هدفمند انتخاب شدند طبق سوالات راهنمای مصاحبه، نظر آنها در خصوص ۳ سوال اصلی مطالعه دریافت شد:

-نظر شما در خصوص نظام استاد مشاور چیست؟

-به نظر شما یک استاد مشاور موثر چه ویزگی‌هایی دارد؟

-چگونه استاد مشاور شما به شما کمک کرده است تا به اهداف تحصیلی و حرفه‌ای خود دست یابید؟

مدت زمان مصاحبه با مصاحبه شوندگان حداقل ۴۰ دقیقه و حداکثر ۶۰ دقیقه (میانگین ۴۵ دقیقه) بود. گفته‌های افراد با کسب رضایتشان در حین مصاحبه با استفاده از دستگاه ضبط صوت، ضبط شد و همچنین محققین در حین مصاحبه از یادداشت برداری نیز برای ثبت اطلاعاتی مثل حالات بدن و لحن صحبت استفاده کردند. متن مصاحبه‌ها بلافاصله بعد از پایان هر مصاحبه توسط محققین چندین بار گوش داده شده و در نرم افزار ورد آفیس تایپ شد. بعد از روخوانی چندباره متن مصاحبه‌ها، درصورت وجود ابهام یا سوال، مصاحبه تکمیلی برای رفع ابهامات انجام میشد و از روش member check نیز برای اطمینان از انتقال صحیح مفاهیم در موارد لازم استفاده گردید.جهت تحلیل داده‌ها از تحلیل محتوای قراردادی[1]استفاده شد که روشی برای شناسایی، تحلیل و گزارش طبقات موجود در داخل متن می باشد و در تحلیل داده‌های کیفی کاربرد بسیار زیادی دارد. این نوع تحلیل زمانی مورد استفاده قرار می گیرد که نظریه‌های موجود در زمینه موضوع تحقیق محدود باشد هدف از تحلیل محتوا فراهم کردن دانش و فهم پدیده تحت مطالعه است(۱۸). تحلیل داده‌ها بلافاصله پس از اتمام مصاحبه‌ها صورت گرفت. به این ترتیب که متن مصاحبه پیاده سازی شد، سپس بعد از چند بار خواندن، متن‌ها توسط پژوهشگر اول و دوم کدگذاری گردید. بعد از بازبینی و کدگذاری توسط پژوهشگر سوم و رفع مغایرت‌ها کدهای استخراج شده نهایی شدند و کدهای مشابه در یک طبقه قرار گرفتند و در نهایت تم‌های اصلی استخراج شد.

در این مطالعه برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش پیشنهادی گوبا و لینکولن[۱] استفاده شد. برای افزایش قوام و صحت نتایج مطالعه ۴ معیار ۱- مقبولیت و تائیدپذیری ۲- بازبینی شرکت کنندگان ۳- قابلیت وابستگی و قابلیت انتقال ۴- شفافیت، مورد توجه قرار گرفت که مراحل تحلیل و کدبندی داده‌ها به ترتیب زیر است:

۱-آشنایی با متن داده‌ها(خواندن چندین باره متن‌های پیاده شده و غوطه وری در داده‌ها)

۲-شناسایی و استخراج کدهای اولیه(شناسایی و استخراج داده‌هایی که ارتباط بیشتری با کدهای اولیه)

۳-شناسایی تم‌ها(قرار دادن کدهای اولیه استخراج شده در تم‌ها مرتبط)

۴-بازبینی و تکمیل تم‌های شناسایی شده

۵-اطمینان از پایایی کدها و تم‌های استخراج شده(کسب توافق بین دو کدگذار از طریق بحث و رفع موارد مورد اختلاف)

برای مدیریت داده‌ها، از نرم افزار MAXQDA 10 استفاده گردید. برای اطمینان از اینکه تفسیر داده‌ها نشان دهنده پدیده مورد مطالعه است از روش ارزیابی توسط همکار و چک اعضا استفاده گردید. بدین صورت که نتایج تحلیل و طبقه بندی‌ها در اختیار دو نفر از اساتید دانشگاه که با روش تحقیق کیفی آشنا بودند، قرار گرفت تا درستی فرآیند کدگذاری را تایید نمایند. در مورد قابلیت اطمینان، از یک ناظر خارجی با تجربه در تحقیق کیفی درخواست شد که فرآیند جمع آوری داده‌ها و تحلیل آنها را بررسی و تایید کند و در نتیجه، قابلیت اطمینان مطالعه حاصل شد.

یافته‌ها

در این مطالعه ۱۷ دانشجو از دو داشکده مذکور شرکت نمودند، ۹ نفر (۵۳ درصد) آنها زن و بقیه (۴۷ درصد) مرد بودند. میانگین سن

[1] Conventional Content Analysis

انها ۲۲ سال و ۷ نفر آنها از دانشجویان دانشکده مدیریت و اطلاع رسانی پزشکی بودند.

مصاحبه شوندگان به روش نیمه ساختار یافته حضوری مورد مصاحبه قرار گرفتند. صحبتهای آنها پس از ضبط و پیاده سازی در نرم افزار word، به جملات مرتبط با هدف مطالعه از متن مصاحبه‌ها استخراج، کدگذاری و طبقه بندی شدند. پس از چندین بار مرور متن‌های استخراج شده و کدگذاری و حذف کدهای تکراری، ۳۳ کد باقی ماند و در نهایت سه مضمون اصلی شامل ویژگیهای رفتاری اساتید مشاور، ویژگی‌ها و مهارتهای هدایت تحصیلی اساتید مشاور، ویژگی‌ها و مهارتهای هدایتی غیر تحصیلی اساتید مشاور پدید آمد. (جدول ۱)

جدول۱: مضامین اصلی و فرعی ویژگی‌های استاد مشاور موثر از دیدگاه دانشجویان

مضامین اصلی	مضامین فرعی	کد
ویژگی‌های رفتاری	روابط انسانی و ارتباطی	مسئولیت‌پذیری توانایی همدلی با دانشجویان برخورد گرم و صمیمی داشتن مهارت‌های ارتباطی نداشتن شخصیت جدی و خشک رازدار بودن خوش‌رفتاری
	انگیزش و حمایت	تشویق و ایجاد انگیزه دادن انرژی مثبت درک شرایط دانشجویان و ارائه راهکار
	مدیریت زمان و انعطاف‌پذیری در ارتباط	اختصاص وقت کافی برای مشاوره توانایی مدیریت جلسه و زمان تمایل به ارتباط مجازی در مواقع ضروری عدم کنترل زیاد و محدود کردن دانشجویان
	ویژگی‌های فردی	نزدیک بودن سن اساتید به دانشجویان هم‌جنس بودن با دانشجویان داشتن نگاه رو به جلو و و غیرسرزنش‌گر
ویژگی‌ها و مهارت‌های هدایت تحصیلی	تسلط بر مبانی آموزشی و مشاوره‌ای	آشنایی با وظایف استاد مشاور آشنایی با واحدها و دروس رشته تحصیلی آشنا نمودن دانشجویان به مقررات آموزشی داشتن اطلاعات بروز آموزشی
	مدیریت چرخه تحصیلی دانشجو	بررسی کارنامه و ارزیابی پیشرفت تحصیلی کمک در برنامه‌ریزی تحصیلی دادن مشاوره در زمان‌های انتخاب واحد دادن مشاوره قبل از شروع ترم
	هدایت تحصیلی-شغلی تخصصی	دادن مشاوره در زمینه ادامه تحصیلی هم‌رشته‌ای بودن با دانشجویان ترسیم آینده کاری و شغلی
ویژگی‌ها و مهارت‌های هدایت غیرتحصیلی	حمایت روانی و عاطفی	آگاهی از وضعیت زندگی و شرایط خوابگاهی آگاهی از وضعیت اقتصادی دانشجویان آگاهی از وضعیت روحی و عاطفی
	توانمندسازی همه‌جانبه دانشجو(فعالیت‌های مکمل و اشتغال)	راهنمایی در مورد فعالیت‌های پژوهشی، فرهنگی و ورزشی معرفی مشاغل دانشجویی همسو با رشته تحصیلی برای توسعه قابلیت‌های حرفه‌ای

الف) ویژگی‌های رفتاری استاد مشاور

ویژگی‌های رفتاری اساتید مشاور موثر نقش بسزایی در پیشبرد و بهبود کیفیت مشاوره با دانشجویان دارد. براساس نظرات دانشجویان و داده‌های جمع‌آوری شده، ویژگی‌های رفتاری مهمی که اساتید مشاور باید داشته باشند به شرح زیر است:

۱. مسئولیت‌پذیری

یکی از مهمترین ویژگی‌ها، مسئولیت‌پذیری اساتید مشاور است. مصاحبه شونده۶ عنوان کرد: *"اساتید مشاور مسئولیت‌پذیر همیشه در کنار دانشجویان هستند و به وظایف خود به خوبی عمل می‌کنند."* مصاحبه شونده۲ نیز عنوان کرد: *" اساتید مشاوری که حس مسئولیت پذیری بیشتری دارند در طول ترم در دسترس دانشجو میباشد و دانشجو راحت میتواند از استاد مشاوریی بگیرد."*

۲. توانایی همدلی با دانشجویان

اساتید مشاور باید توانایی همدلی با دانشجویان را داشته باشند تا بتوانند به خوبی نیازها و مشکلات آن‌ها را درک کنند و حمایت لازم را ارائه دهند. همدلی به معنای توانایی درک احساسات و تجربیات دیگران از دیدگاه آن‌ها است. در مورد اساتید مشاور، این توانایی به معنای این است که استاد بتواند خود را جای دانشجو بگذارد و با احساسات، نگرانی‌ها و چالش‌هایی که دانشجو با آن‌ها روبرو است، همسو شود.

مصاحبه شونده ۸ اظهار داشت:*"اساتید مشاور همدل باعث می‌شوند که احساس کنیم مشکلاتمان درک می‌شود و تنها نیستیم."*

۳. برخورد گرم و صمیمی

اساتید مشاور باید با دانشجویان برخوردی گرم و صمیمی داشته باشند تا بتوانند فضای مناسبی برای ارتباط و مشاوره فراهم کنند. برخورد گرم و صمیمی به معنای ایجاد ارتباطی دوستانه و نزدیک با دانشجویان است که باعث می‌شود آنها احساس راحتی و اطمینان بیشتری داشته باشند. مصاحبه شونده۱۵ بیان کرد:*"برخورد صمیمی استاد مشاور به من احساس راحتی می‌دهد و باعث می‌شود که راحت‌تر مشکلاتم را بیان کنم."*

۴. داشتن مهارت‌های ارتباطی و تعاملی

مهارت‌های ارتباطی و تعاملی قوی برای اساتید مشاور ضروری است تا بتوانند به خوبی با دانشجویان ارتباط برقرار کنند و مشاوره‌های مؤثری ارائه دهند. این مهارت‌ها شامل توانایی شنیدن فعال، بیان نظرات به‌صورت شفاف و مختصر، و استفاده از زبان بدن مثبت است. مصاحبه شونده۴ در این خصوص بیان کرد: *"مهارت‌های ارتباطی استاد مشاور به ما کمک می‌کند تا بهتر و واضح‌تر با او ارتباط برقرار کنیم."*

۵. نداشتن شخصیت جدی و خشک

اساتید مشاور نباید شخصیت جدی و خشکی داشته باشند؛ بلکه باید برخوردی دوستانه و صمیمی داشته باشند. شخصیت جدی و خشک می‌تواند مانع از برقراری ارتباط موثر با دانشجویان شود و آنها را از بیان مشکلات و نیازهای خود منصرف کند. اساتید مشاوری که با برخوردی دوستانه و منعطف با دانشجویان مواجه می‌شوند، می‌توانند فضای امن و راحتی را ایجاد کنند که دانشجویان بتوانند به راحتی مشکلات و نگرانی‌های خود را مطرح کنند. این رویکرد نه تنها به ایجاد اعتماد و ارتباط نزدیک‌تر با دانشجویان کمک می‌کند، بلکه می‌تواند انگیزه و روحیه آنها را نیز تقویت کند.

مصاحبه شونده ۶ در این باره گفت: *"استاد مشاور من همیشه با لبخند و برخوردی دوستانه با من صحبت می‌کند و این باعث می‌شود که بتوانم به راحتی مشکلاتم را با او در میان بگذارم."*

مصاحبه شونده ۱۶ گفت: *"اساتید مشاوری که دوستانه و صمیمی با ما برخورد میکنند باعث میشوند محیط مشاوره دلپذیرترشود و ارتباط بهتری با آنها بگیریم."*

۶. رازدار بودن

یکی از ویژگی‌های مهم اساتید مشاور، رازدار بودن است. این ویژگی به دانشجویان اطمینان می‌دهد که اطلاعات شخصی و مشکلاتشان به طور محرمانه نزد استاد مشاور باقی می‌ماند و به افراد دیگر منتقل نمی‌شود. رازدار بودن اساتید مشاور باعث می‌شود که دانشجویان بدون نگرانی از افشای اطلاعات شخصی، به مشاوره مراجعه کنند و با آرامش خاطر مسائل خود را بیان نمایند.

به گفته مصاحبه شونده۱۱: *"با اطمینان می‌توانم مشکلات شخصی‌ام را با استاد مشاورم در میان بگذارم چون می‌دانم که رازدار هستند."*

۷. خوش رفتار بودن

اساتید مشاور باید رفتار خوش و مناسبی با دانشجویان داشته باشند تا بتوانند محیطی مثبت و حمایت‌کننده را برای آنها فراهم کنند. رفتار خوش به معنای احترام، ادب، و توجه به نیازها و احساسات دانشجویان است. این ویژگی می‌تواند به ایجاد ارتباط مؤثر و افزایش اعتماد بین دانشجویان و اساتید مشاور کمک کند. اساتید مشاوری که رفتار خوش و مناسبی دارند، باعث می‌شوند دانشجویان احساس کنند که به آنها اهمیت داده می‌شود و مشکلاتشان مورد توجه قرار می‌گیرد. این رفتار همچنین می‌تواند انگیزه و روحیه دانشجویان را تقویت کند و به آنها اعتماد به نفس بیشتری بدهد.

مصاحبه شونده۱۰ اظهار داشت: *"اساتید مشاور با رفتار خوش خود به ما انگیزه می‌دهند و ما را تشویق می‌کنند."*

مصاحبه شونده ۹ در این باره گفت: *"استاد مشاور من همیشه با احترام و توجه به حرف‌هایم گوش می‌دهد و این باعث می‌شود که احساس کنم مشکلاتم اهمیت دارند و کسی هست که به من اهمیت می‌دهد."*

۸. تشویق و ایجاد انگیزه

تشویق و ایجاد انگیزه در دانشجویان از جمله ویژگی‌های رفتاری مهم استاد مشاور اثربخش است که می‌تواند نقش بسزایی در تقویت اعتمادبه‌نفس، افزایش انگیزه تحصیلی و ارتقای مشارکت فعال دانشجویان در فرایند یادگیری و رشد حرفه‌ای ایفا کند. استاد مشاور با شناسایی توانمندی‌ها و ظرفیت‌های دانشجویان، ارائه بازخوردهای سازنده، قدردانی از تلاش‌ها و ترغیب آنان به مواجهه با چالش‌های تحصیلی، زمینه‌ای فراهم می‌کند تا دانشجویان با احساس ارزشمندی و اطمینان بیشتری مسیر تحصیلی خود را دنبال کنند و به دانشجویان کمک کنند تا به پتانسیل کامل خود دست یابند. مصاحبه شونده۱۴ در این باره بیان کرد: *"تشویق‌های استاد مشاور مرا ترغیب به تلاش بیشتر می‌کند و انگیزه‌ام را بالا می‌برد."*

۹. دادن انرژی مثبت

اساتید مشاور باید به دانشجویان انرژی مثبت بدهند تا بتوانند روحیه و انگیزه آنها را تقویت کنند. انرژی مثبت به معنای انتقال احساسات و نگرش‌های امیدوارانه و انگیزشی به دانشجویان است که باعث می‌شود آنها با دیدگاه مثبت‌تری به مشکلات و چالش‌های خود نگاه کنند.

مصاحبه شونده ۱۰ در این باره گفت: *"استاد مشاور من همیشه با انرژی مثبت خود باعث می‌شود که احساس کنم می‌توانم به بهترین نحو از پس مشکلاتم برآیم."*

۱۰.درک شرایط دانشجویان و ارائه راهکار

اساتید مشاور باید شرایط دانشجویان را درک کنند تا بتوانند راهکارهای مناسب و مؤثری برای مشکلات و چالش‌های آنها ارائه دهند. درک شرایط دانشجویان به معنای شناخت دقیق و عمیق از وضعیت تحصیلی، عاطفی، روانی، و اجتماعی آنها است. این توانایی به اساتید مشاور کمک می‌کند تا بهترین حمایت ممکن را به دانشجویان ارائه دهند.

مصاحبه شونده ۱۷ در این خصوص گفت: *"اساتید مشاور که شرایط ما را درک می‌کنند، راهکارهای مناسبی ارائه می‌دهند که بسیار کمک‌کننده است."*

۱۱. اختصاص وقت کافی برای مشاوره

اساتید مشاور باید وقت کافی برای مشاوره به دانشجویان اختصاص دهند تا بتوانند نیازها و مشکلات آنها را به‌طور کامل درک کنند و راهکارهای مناسبی ارائه دهند. اختصاص وقت کافی به دانشجویان، نشان‌دهنده توجه و اهمیت اساتید مشاور به وضعیت تحصیلی و شخصی آنهاست. این ویژگی می‌تواند به ایجاد ارتباط نزدیک‌تر و مؤثرتر بین اساتید مشاور و دانشجویان کمک کند. در این باره مصاحبه شونده ۱۳ اظهار داشت: *" استاد مشاوری که وقت کافی برای دانشجو میزاره و چه در طول ترم و چه در زمان انتخاب واحد در دسترس هست و راهنمایی‌های لازم رو انجام میده باعث دلگرمی دانشجو میشه."*

۱۲. عدم کنترل زیاد و محدود کردن دانشجویان

اساتید مشاور نباید کنترل زیادی بر دانشجویان اعمال کنند، بلکه باید به آنها آزادی عمل و استقلال بیشتری بدهند تا بتوانند خودشان تصمیم‌گیری کنند و مسئولیت‌پذیری خود را افزایش دهند. به گفته مصاحبه شونده ۱ : *"اساتید مشاوری که به ما آزادی عمل می‌دهند، باعث می‌شوند که احساس مسئولیت بیشتری کنیم."*

۱۳. داشتن روحیه کار با دانشجو و تمایل به همکاری

اساتید مشاور باید روحیه کار با دانشجو را داشته باشند تا بتوانند به صورت مؤثر و فعال با آنها همکاری کنند. مصاحبه شونده ۲ بیان کرد: *"اساتید مشاوری که تمایل به همکاری با دانشجویان دارند، بهتر میتوانند این مسئولیت را انجام دهند."*

مصاحبه شونده ۱۵ در این خصوص گفت: *" اساتیدی که نقش استاد مشاور را بر عهده میگیرند اگر با علاقه این نقش را قبول کنند بهتر هست نه صرفا به خاطر اینکه جزئی از مسئولیت‌های حرفه ای آنها باشد چون اینجوری بهتر میتونند با دانشجوها کار کنند."*

۱۴. توانایی مدیریت جلسه و زمان

اساتید مشاور باید توانایی مدیریت جلسات مشاوره و زمان آن را داشته باشند تا بتوانند به بهترین شکل ممکن از وقت مشاوره استفاده کنند و به نیازهای دانشجویان پاسخ دهند. مدیریت صحیح جلسات مشاوره به معنای برنامه‌ریزی مناسب، تعیین اهداف واضح برای هر جلسه، و استفاده بهینه از زمان موجود است. مصاحبه شونده ۷ در این خصوص بیان کرد: *"استاد مشاور من همیشه جلسات مشاوره را به‌طور منظم و با برنامه‌ریزی دقیق برگزار می‌کند و این باعث می‌شود که از وقت مشاوره به بهترین شکل ممکن استفاده کنیم."*

۱۵. تمایل به داشتن ارتباط مجازی در مواقع ضروری

اساتید مشاور باید در مواقع ضروری تمایل به برقراری ارتباط مجازی با دانشجویان داشته باشند تا بتوانند در هر زمانی که نیاز است، به آنها کمک کنند و حمایت لازم را ارائه دهند. ارتباط مجازی به اساتید مشاور این امکان را می‌دهد که حتی در مواقعی که حضور فیزیکی میسر نیست، به نیازها و مشکلات دانشجویان پاسخ دهند و از راه دور نیز به آنها مشاوره دهند.مصاحبه شونده ۴ گفت: *" در مواقع*

ضروری، استاد مشاورم از طریق ارتباط مجازی همیشه در دسترس است و این باعث می‌شود که مشکلاتم را سریع‌تر حل کنم."

۱۶. نزدیک بودن سن اساتید مشاور به سن دانشجویان

نزدیک بودن سن اساتید مشاور به سن دانشجویان می‌تواند به بهبود کیفیت مشاوره کمک کند. این نزدیکی سنی به اساتید مشاور امکان می‌دهد تا بهتر و راحت‌تر با دانشجویان ارتباط برقرار کنند و مشکلات و نیازهای آنها را درک کنند. وقتی اساتید مشاور سن‌شان به دانشجویان نزدیک است، دانشجویان احساس می‌کنند که استاد مشاورشان تجربه‌ها و چالش‌های مشابهی را درک می‌کند و این می‌تواند اعتماد و ارتباط بهتری بین آنها ایجاد کند. مصاحبه شونده ۱۸ بیان کرد:*"اساتید مشاوری که سنشان به ما نزدیک است، بیشتر ما را درک می‌کنند و ارتباط بهتری برقرار می‌کنند."*

۱۷. داشتن نگاه رو به جلو در مشاوره

اساتید مشاور نباید صرفاً به تذکر دادن اکتفا کنند، بلکه باید نگاه رو به جلو داشته باشند و دانشجویان را به سمت بهبود و پیشرفت هدایت کنند. تذکر دادن به تنهایی ممکن است دانشجویان را از مشکلات خود آگاه کند، اما نگاه رو به جلو و ارائه راهکارهای عملی و انگیزشی می‌تواند به آنها کمک کند تا به‌طور مؤثرتری با چالش‌ها و مشکلات خود مقابله کنند و به اهداف تحصیلی و شخصی خود دست یابند.

مصاحبه شونده ۱۰ در این خصوص اضهار داشت:*" بعضی اساتید مشاور فقط مشکلات و کم کاری‌های ما رو میبینند و فقط تذکر میدند باید نگاه رو به جلو داشته باشند و بگن خب این مشکل هست الان چیکار کنیم و کمک کنند راهکار برای حل مشکلمون پیدا کنیم."*

۱۸.هم جنس بودن با دانشجویان

در حد امکان، هم جنس بودن اساتید مشاور با دانشجویان می‌تواند به ایجاد ارتباط مؤثر و مثبت کمک کند. این شباهت جنسیتی می‌تواند به ایجاد فضای راحت‌تر و امن‌تر برای دانشجویان منجر شود و به آنها اطمینان بیشتری برای بیان مشکلات و نیازهای خود بدهد. یک دانشجو اظهار داشت:*" اساتید مشاوری که هم جنس دانشجویان هستند، بهتر می‌توانند مشکلات و چالش‌های خاص جنسیتی را درک کنند و راهکارهای مناسبتری ارائه دهند."*

ب)ویژگی‌ها و مهارتهای هدایت تحصیلی استاد مشاور

ویژگی‌ها و مهارت‌های هدایت تحصیلی اساتید مشاور نقش بسزایی در موفقیت تحصیلی دانشجویان دارد. براساس داده‌های جمع‌آوری شده، این ویژگی‌ها و مهارت‌ها به شرح زیر است:

۱. آشنایی با وظایف استاد مشاور

اساتید مشاور باید با وظایف خود آشنا باشند تا بتوانند به طور مؤثر و کارآمد به دانشجویان کمک کنند. آشنایی با وظایف استاد مشاور به اساتید کمک می‌کند تا نقش خود را به‌درستی ایفا کنند و به نیازها و مشکلات دانشجویان پاسخ دهند.

مصاحبه شونده۱۲ در این خصوص گفت:*" اساتید مشاور باید دانشجویان را در مسائل تحصیلی مانند انتخاب واحد، برنامه‌ریزی درسی و بررسی کارنامه تحصیلی راهنمایی کنند. همچنین باید به دانشجویان در مقابله با مشکلات عاطفی و روانی کمک کنند و راهکارهای مناسبی برای مدیریت استرس و اضطراب ارائه دهند"*مصاحبه شونده۸ در این باره گفت*" آشنایی اساتید مشاور با وظایف خود می‌تواند به بهبود کیفیت مشاوره و افزایش اثربخشی آن کمک کند. "*

۲. آشنایی با واحدها و دروس رشته تحصیلی

اساتید مشاور باید با واحدها و دروس رشته تحصیلی دانشجویان آشنا باشند تا بتوانند به‌طور مؤثر و کارآمد به دانشجویان کمک کنند. آشنایی با واحدها و دروس رشته تحصیلی دانشجویان به اساتید مشاور امکان می‌دهد تا راهنمایی‌های دقیق‌تر و کاربردی‌تری ارائه دهند و دانشجویان را در مسیر تحصیلی‌شان بهتر هدایت کنند.

مصاحبه شونده ۳ اظهار داشت:*" اساتید مشاوری که آشنایی کامل با محتوای دروس و واحدها دارند، می‌توانند راهنمایی‌های دقیق‌تری ارائه دهند."*

مصاحبه شونده ۱۱ در این خصوص گفت:*" آشنایی با واحدها و دروس، اساتید مشاور می‌توانند منابع و روش‌های مناسبی برای یادگیری بهتر به دانشجویان پیشنهاد دهند و آنها را تشویق به استفاده از این منابع کنند."*

۳. بررسی کارنامه و ارزیابی پیشرفت تحصیلی

اساتید مشاور باید کارنامه و پیشرفت تحصیلی دانشجویان را بررسی کنند تا بتوانند به خوبی نیازها و مشکلات تحصیلی آنها را درک کنند و راهکارهای مناسبی ارائه دهند. بررسی کارنامه و پیشرفت تحصیلی دانشجویان به اساتید مشاور امکان می‌دهد تا نقاط قوت و ضعف دانشجویان را شناسایی کنند و بهبود عملکرد تحصیلی آنها را تسهیل کنند. مصاحبه شونده ۱۵ در این خصوص گفت:*" استاد مشاورم همیشه کارنامه‌ام را بررسی می‌کند و راهکارهایی برای بهبود عملکردم ارائه می‌دهد."*

مصاحبه شونده ۱۴ در این خصوص نیز گفت:*" با آگاهی از پیشرفت تحصیلی دانشجویان، اساتید مشاور می‌توانند حمایت‌های*

شخصی‌سازی‌شده‌تری ارائه دهند که متناسب با نیازها و مشکلات خاص هر دانشجو باشد."

۴. کمک در برنامه‌ریزی تحصیلی

اساتید مشاور باید به دانشجویان در برنامه‌ریزی تحصیلی کمک کنند تا بتوانند مسیر تحصیلی مناسبی را برای خود انتخاب کنند و به اهداف تحصیلی خود دست یابند. برنامه‌ریزی تحصیلی به معنای تعیین واحدها و دروس مناسب، زمان‌بندی مناسب برای مطالعه و امتحانات، و تعیین اهداف کوتاه‌مدت و بلندمدت است. مصاحبه شونده۶ بیان کرد: *" اساتید مشاور می‌توانند به دانشجویان کمک کنند تا زمان‌بندی مناسبی برای مطالعه و آماده‌سازی برای امتحانات تعیین کنند و از استرس و فشار زیاد جلوگیری کنند. "*

۵. ارائه مشاوره در زمان‌های انتخاب واحد:

اساتید مشاور باید در زمان‌های انتخاب واحد به دانشجویان مشاوره دهند تا بتوانند به‌طور دقیق و مناسبی مسیر تحصیلی خود را تنظیم کنند. به گفته یکی از دانشجویان: *"اساتید مشاوری که در زمان انتخاب واحد در دسترس هستند، ما را از سردرگمی نجات می‌دهند."*

۶. آشنا نمودن دانشجویان به مقررات آموزشی

اساتید مشاور باید دانشجویان را با مقررات آموزشی آشنا کنند تا آنها بتوانند به‌درستی در مسیر تحصیلی خود پیش بروند و از حقوق و وظایف خود مطلع باشند. آشنایی دانشجویان با مقررات آموزشی به آنها کمک می‌کند تا از مشکلات و چالش‌های احتمالی جلوگیری کنند و تصمیمات بهتری در دوران تحصیل خود بگیرند. مصاحبه شونده۳ اظهار داشت: *" آشنا کردن دانشجو با مقررات آموزشی به دانشجویان کمک می‌کند تا از حقوق و وظایف خود مطلع باشند و به‌طور مؤثرتری از امکانات و خدمات دانشگاهی استفاده کنند."*

۷. دادن مشاوره در زمینه ادامه تحصیل

اساتید مشاور باید در زمینه ادامه تحصیل به دانشجویان مشاوره دهند تا آنها بتوانند تصمیمات مناسبی برای آینده تحصیلی و حرفه‌ای خود بگیرند. این مشاوره شامل ارائه اطلاعات درباره گزینه‌های مختلف تحصیلی، توضیح درباره فرآیندهای پذیرش و اپلای، و راهنمایی در انتخاب مسیر تحصیلی مناسب است. مصاحبه شونده۷ اظهار داشت: *"اساتید مشاور با ارائه اطلاعات جامع و دقیق درباره گزینه‌های مختلف تحصیلی، می‌توانند به دانشجویان کمک کنند تا انتخاب‌های بهتری برای ادامه تحصیل خود داشته باشند."*

۸. هم رشته‌ای بودن با دانشجویان در حد امکان

اساتید مشاور باید تا حد امکان با دانشجویان هم‌رشته‌ای باشند تا بتوانند به‌طور دقیق‌تر و مؤثرتری راهنمایی‌های لازم را ارائه دهند. هم‌رشته‌ای بودن اساتید مشاور با دانشجویان به اساتید این امکان را می‌دهد که با محتوای دروس، چالش‌ها و نیازهای خاص رشته تحصیلی دانشجویان آشنا باشند و به آنها در مسیر تحصیلی‌شان کمک کنند. مصاحبه شونده۴ بیان کرد: *" اساتید مشاوری که خود در همان رشته تحصیل کرده‌اند، بهتر می‌توانند مشکلات و چالش‌های تحصیلی دانشجویان را درک کنند و راهکارهای مناسبی ارائه دهند."*

۹. ترسیم آینده کاری و دادن دیدگاه نسبت به آینده شغلی

اساتید مشاور باید به دانشجویان کمک کنند تا آینده کاری خود را ترسیم کنند و مسیر شغلی مناسبی برای خود پیدا کنند. این مهم شامل ارائه مشاوره شغلی، معرفی فرصت‌های شغلی و حرفه‌ای، و ارائه راهنمایی‌های لازم برای رسیدن به اهداف شغلی است. مصاحبه شونده۱۰ در این خصوص گفت: *" با توجه به علاقه‌ها، استعدادها و اهداف دانشجویان، اساتید مشاور می‌توانند مشاوره شغلی تخصصی و مناسبی ارائه دهند و دانشجویان را در انتخاب مسیر شغلی صحیح راهنمایی کنند."*

مصاحبه شونده۱۶ نیز گفت: *" اساتید مشاور می‌توانند دانشجویان را با فرصت‌های شغلی و حرفه‌ای مختلف آشنا کنند و به آنها اطلاعات لازم را درباره بازار کار و نیازهای آن ارائه دهند."*

۱۰. داشتن اطلاعات بروز آموزشی

اساتید مشاور باید اطلاعات بروز آموزشی داشته باشند تا بتوانند به بهترین شکل ممکن دانشجویان را راهنمایی کنند و اطلاعات دقیق و معتبری ارائه دهند. به‌روزرسانی مداوم اطلاعات آموزشی به اساتید مشاور امکان می‌دهد تا با تحولات و تغییرات جدید در زمینه‌های آموزشی، برنامه‌های درسی، مقررات و روش‌های تدریس آشنا شوند و بتوانند به‌روزترین و کارآمدترین راهنمایی‌ها را به دانشجویان ارائه دهند. یکی از دانشجویان اظهار داشت: *" آشنایی اساتید مشاور با تحولات جدید در زمینه‌های آموزشی این امکان رو به اونا میده تا به سوالات و نیازهای جدید دانشجویان پاسخ بدند."*

۱۱. مشاوره قبل از شروع واحد درسی یا ترم تحصیلی

اساتید مشاور باید قبل از شروع واحد درسی یا ترم تحصیلی مشاوره دهند تا دانشجویان بتوانند برنامه‌ریزی مناسبی برای تحصیل خود داشته باشند و با آگاهی کامل از اهداف و نیازهای درسی وارد ترم جدید شوند. این مشاوره می‌تواند به دانشجویان کمک کند تا با اطمینان بیشتری واحدهای درسی خود را انتخاب کنند و بهترین عملکرد را در طول ترم داشته باشند. مصاحبه شونده ۱۲ در این باره گفت: *" با ارائه مشاوره قبل از شروع ترم، اساتید مشاور می‌توانند به*

دانشجویان کمک کنند تا با آگاهی کامل از محتوای دروس و نیازهای تحصیلی وارد ترم جدید شوند."

ج) ویژگی‌ها و مهارتهای هدایتی غیر تحصیلی استاد مشاور

ویژگی‌ها و مهارت‌های هدایتی غیر تحصیلی اساتید مشاور نیز از اهمیت بسزایی برخوردار است. براساس نظرات دانشجویان و داده‌های جمع‌آوری شده، این ویژگی‌ها و مهارت‌ها به شرح زیر است:

۱. آگاهی از وضعیت زندگی و شرایط دانشجویان خوابگاهی

آگاهی از وضعیت زندگی و شرایط دانشجویان خوابگاهی از ویژگی‌های رفتاری مهم استاد مشاور اثربخش است که بر ضرورت شناخت شرایط فردی، اجتماعی و محیطی دانشجویان در کنار وضعیت تحصیلی آنان تأکید دارد. دانشجویان خوابگاهی ممکن است به دلیل دوری از خانواده، سازگاری با محیط جدید، محدودیت‌های مالی و مواجهه با چالش‌های زندگی مستقل، با مسائل و دشواری‌هایی روبه‌رو شوند که بر عملکرد تحصیلی و سلامت روانی آنان تأثیر بگذارد. استاد مشاور با آگاهی از این شرایط، درک بهتر نیازها و مشکلات دانشجویان و فراهم‌کردن حمایت و راهنمایی متناسب با وضعیت آنان، می‌تواند نقش مؤثری در کاهش مشکلات، تسهیل سازگاری با محیط دانشگاه و ارتقای تجربه تحصیلی دانشجویان ایفا کند. آگاهی از شرایط زندگی دانشجویان خوابگاهی به اساتید مشاور این امکان را می‌دهد که نیازها و مشکلات خاص آنها را درک کنند و راهکارهای مناسبی برای بهبود وضعیت آنها ارائه دهند. مصاحبه شونده ۱۱ عنوان کرد: *" با آگاهی از شرایط زندگی دانشجویان خوابگاهی، اساتید مشاور می‌توانند حمایت عاطفی و روانی مناسب‌تری به آنها ارائه دهند و به آنها کمک کنند تا با چالش‌های خود بهتر کنار بیایند."*

مصاحبه شونده ۲ در این خصوص گفت: *" حل مشکلات خاص زندگی خوابگاهی: دانشجویان خوابگاهی ممکن است با مشکلات خاصی مانند تنهایی، دلتنگی برای خانواده، یا مشکلات مالی مواجه شوند که اساتید مشاور با آگاهی از این شرایط می‌توانند راهکارهای مناسبی برای رفع این مشکلات ارائه دهند."*

۲. آگاهی از وضعیت اقتصادی دانشجویان

اساتید مشاور باید از وضعیت اقتصادی دانشجویان آگاهی داشته باشند تا بتوانند به‌طور جامع‌تر و دقیق‌تری به نیازهای آنها پاسخ دهند و از آنها حمایت کنند. آگاهی از وضعیت اقتصادی دانشجویان به اساتید مشاور این امکان را می‌دهد که بهتر مشکلات مالی و نیازهای مرتبط با آن را درک کنند و راهکارهای مناسبی برای کمک به دانشجویان ارائه دهند. مصاحبه شونده ۹ اظهار داشت: *" اگر اساتید مشاور اگر از وضعیت اقتصادی دانشجو مطلع بشه، می‌توانند دانشجویان را به منابع مالی مختلف مانند بورس‌ها، وام‌های تحصیلی و فرصت‌های شغلی دانشجویی معرفی کنند."*

۳. آگاهی از وضعیت روحی، روانی و عاطفی دانشجویان

اساتید مشاور باید مشکلات روحی، روانی و عاطفی دانشجویان را بررسی کنند. این وظیفه اساتید مشاور است که نه تنها بر روی پیشرفت تحصیلی دانشجویان نظارت داشته باشند، بلکه به مسائل روحی، روانی و عاطفی آن‌ها نیز توجه ویژه‌ای کنند. دانشجویان در دوره دانشگاه با چالش‌های مختلفی مانند فشار تحصیلی، اضطراب، استرس، و مسائل شخصی روبه‌رو می‌شوند که می‌تواند تاثیر منفی بر عملکرد و سلامت عمومی آن‌ها بگذارد. اساتید مشاور می‌توانند با برگزاری جلسات مشاوره فردی و گروهی، شناسایی مشکلات و ارائه راه‌حل‌های مناسب، به دانشجویان کمک کنند تا این مسائل را مدیریت کنند و بهبود یابند.

مصاحبه شونده ۱۱ در این خصوص گفت: *"اساتید مشاور با بررسی و آگاهی از وضعیت روحی دانشجویان و ایجاد محیطی حمایتی و امن توسط اساتید مشاور می‌تونه به دانشجو این اطمینان رو بده که در صورت بروز مشکل، می‌توانند به اونا مراجعه کنند و از کمک و راهنمایی برخوردار شوند."*

۴. راهنمایی در مورد نحوه شروع فعالیت‌های پژوهشی، فرهنگی و ورزشی

یکی از نقش‌های مهم اساتید مشاور، راهنمایی دانشجویان در شروع و پیگیری فعالیت‌های مختلف پژوهشی، فرهنگی و ورزشی است. این فعالیت‌ها نه تنها به توسعه مهارت‌های فردی و اجتماعی دانشجویان کمک می‌کنند، بلکه می‌توانند نقش موثری در رشد علمی، ارتقاء سطح اعتماد به نفس و ایجاد روابط مثبت با دیگران ایفا کنند.. مصاحبه شونده۱ اظهار داشت:*" اساتید مشاور با ارائه اطلاعات جامع و دقیق در مورد فرصت‌های موجود، مراحل شروع، منابع و امکانات موجود می‌توانند به دانشجویان کمک کنند تا بهترین انتخاب‌ها را براساس علایق و توانایی‌های خود داشته باشند."*

۵. پیشنهاد کار دانشجویی در زمینه تقویت مهارت‌های دانشجویان

اساتید مشاور نقش بسیار مهمی در هدایت و راهنمایی دانشجویان برای تقویت مهارت‌های خود دارند. یکی از راه‌های موثر برای این هدف، ارائه پیشنهادات مناسب در زمینه کار دانشجویی است. این پیشنهادات می‌توانند شامل فعالیت‌هایی باشند که به دانشجویان کمک می‌کنند تا مهارت‌های عملی و حرفه‌ای خود را ارتقاء دهند و

تجربه کاری ارزشمندی کسب کنند. مصاحبه شونده۴ در این خصوص گفت: *" اساتید مشاور می‌توانند دانشجویان را به کارآموزی در شرکت‌ها و سازمان‌های مختلف تشویق کنند، یا اونا رو به مشارکت در پروژه‌های تحقیقاتی و علمی دانشگاهی هدایت کنند. این نوع فعالیت‌ها می‌تونند به دانشجویان کمک کنند تا مهارت‌هایی مانند حل مسائل، کار تیمی، ارتباطات موثر و مدیریت زمان را به خوبی یاد بگیرند."*

بحث

در مطالعه حاضر دیدگاه دانشجویان دانشکده‌های مدیریت و اطلاع رسانی پزشکی و پزشکی در مورد ویژگی‌های استاد مشاور موثر مورد مطالعه قرار گرفت و این ویژگی‌ها در ۳تم مورد بررسی قرار گرفتند. بیشتر دانشجویان به مسئولیت پذیر بودن،داشتن روحیه کار با دانشجویان،توانایی برقراری ارتباط موثر و صمیمانه با دانشجو به منظور بیان راحت تر مشکلات درسی و غیر درسی، اختصاص زمان کافی توسط اساتید مشاور برای مکالمه با دانشجویان خود تا بتوانند قبل از شروع هر ترم تحصیلی با تعیین وقت قبلی مشکلات و چالشهای دانشجویان را بررسی و در حل مشکلاتشان آنان را یاری کنند و پیگیر وضعیت تحصیلی آنان باشند اشاره کردند که این نتایج همسو با دو مطالعه مختلف ابراهیم پور و همکاران و مطالعه جبرائیلی و همکاران در مورد دیدگاه دانشجویان در مورد وظایف و عملکرد اساتید راهنما میباشد که در این مطالعات نیز به پیگیری وضعیت تحصیلی دانشجویان اشاره شده است. (۲۰, ۲۱)

همچنین دانشجویان حین مصاحبه به کم بودن اختلاف سنی اساتید مشاور با دانشجویان نیز اشاره کرده بودند و مطرح کردند که کاهش این اختلاف باعث ایجاد درک بهتر از شرایط و حالات روحی آنان میشود و می توانند آسان تر با دانشجویان ارتباط صمیمانه و گرمی را ایجاد کنندکه باعث می‌شود آنان را در حل چالش‌هایشان راهنمایی کنند و در این حال برخی از مصاحبه شوندگان نیز به هم جنس بودن اساتید مشاورشان برای احساس راحتی و بیان مشکلاتشان نیز اشاره کردند که همسو با مطالعه ی آبادی و همکارانش بود. (۱۷)

همچنین آنان اشاره کردند که وقتی دغدغه‌های ذهنی شان را به اساتید مشاور مطرح میکنند با دید تذکر گرایانه به آنها نگاه نکنند و اگر اشتباهی نیز از دانشجویان رخ داده است، دید رو به جلو داشته باشند، در پیدا کردن راه حل به آنان کمک کنند، حس همدلی با آنان داشته باشند و در روابط بین خودشان رازدار باشند که در مطالعه عبیدی نیز به این موارد اشاره شده بود. (۲۲)

همچنین دانشجویان اظهار کردند در مواقعی که احساس ناامیدی و سردرگمی دارند، اساتید مشاور آمادگی ذهنی و روانی داشته و اقدام به ایجاد انگیزه و دادن انرژی مثبت به آنان کنند تا بتوانند از این احساسات فارغ شوند که این مورد نیز در مطالعه کشاورز و همکارانش نیز اشاره شده بود. (۲۳)

بسیاری از آنان نیز در دسترس بودن اساتید در مواقع مورد نیاز به خصوص در زمان انتخاب واحد را بیان کردند و در صورتی که هنگام موارد ضروری امکان برقراری جلسه حضوری وجود نداشته باشد، اساتید مشاور از طریق مجازی با دانشجویان ارتباط بگیرند که همسو با مطالعه غلامزاده و همکارانش می‌باشد. (۲۴)

همچنین بسیاری از دانشجویان به آشنا بودن اساتید نسبت به وظایف استاد مشاور، ارتباط دائمی با دانشجو تا اتمام دوران تحصیلی، بررسی و ارائه راهکار برای مشکلات روحی،روانی و عاطفی دانشجویان و راهنمایی راهنمایی در مورد نحوه شروع فعالیت‌های پژوهشی، فرهنگی و ورزشی دانشجویان اشاره کرده بودند که همسو با مطالعاتی هستند که در مورد نقش و وظایف اساتید مشاور میباشد. (۲۹-۲۵)

و برخی از دانشجویان نیز به مشترک بودن رشته اساتید مشاور با دانشجویان پرداختند که در مطالعه ادهمی و همکارانش هم توجه به موضوع تخصص و رشته اساتید دیده می‌شد (۳۰). به گونه ای که این مورد باعث میشود از واحدها و دروس رشته تحصیلی دانشجویان مورد هدایت، آشنایی کافی داشته باشند و بتوانند مشاوره موثرتری را ارائه بدهند. مطالعه حاضر مانند سایر مطالعات دارای محدودیت‌هایی میباشد که میتوان به تعداد کم پیشینه تحقیق اشاره نمود که بیشتر مطالعات انجام گرفته به دیدگاه و نگرش دانشجویان در مورد نظام استاد مشاوره پرداخته بودند و مطالعات کافی و جامع در مورد ویژگی‌هایی که یک استاد مشاور موثر باید داشته باشد تا بتوانیم حداکثر بهره وری را از طرح استاد مشاور داشته باشیم، در دسترس نبود که در مطالعه حاضر سعی شد براساس دیدگاه دانشجویان این ویژگی‌ها شناسایی شوند.

نتیجه گیری

نتایج این پژوهش نشان داد برای اینکه دانشجویان بتوانند بهتر از اساتید مشاور کمک و راهنمایی بگیرند باید اساتید مشاور ویژگی‌ها و قابلیتهای متمایز و موثری را داشته باشند و با توجه به تاثیر وجود اساتید مشاور در زندگی تحصیلی دانشجویان لازم بود که از دیدگاه آنان، ویژگی اساتید مشاور خوب مورد توجه و بررسی قرار بگیرد تا

از نتایج این بررسی بتوان در جهت بهبود طرح استاد مشاور استفاده کرد.

تقدیر و تشکر

از تمام کسانی که ما را در تدوین این مقاله یاری نمودند(اساتید، دانشجویان، معاونت آموزشی و پژوهشی دانشکده‌های پزشکی و مدیریت و اطلاع رسانی پزشکی و همچنین کمیته تحقیقات دانشجویی) تشکر می کنیم.

تضاد منافع

کلیه نویسندگان هیچ گونه منافعی از تدوین این مقاله ندارند و هیچ گونه تضاد منافعی وجود ندارد.

ملاحظات اخلاقی

پروتکل تحقیق مورد تایید و حمایت کمیته تحقیقات دانشجویی دانشگاه علوم پزشکی تبریز قرار گرفت. (کد اخلاق: IR.TBZMED.REC.1403.204)

مشارکت نویسندگان

	مفهوم سازی	طراحی طرح	جمع آوری و/یا پردازش داده ها	تجزیه و تحلیل و/یا تفسیر	نگارش پیش نویس اصلی	بررسی انتقادی و ویرایش	نهایی سازی	پاسخگویی به تمام جنبه های کار
ر. جلیلی								
پ. یوشاری								
ع. جنتی								
ح. معصومی								
م. قلی زاده								

Refrences

1.Chin KS, Pun KF. A proposed framework for implementing TQM in Chinese organizations. International Journal of Quality & Reliability Management.2002;19(3):272-94. https://doi.org/10.1108/02656710210415686

2.Donnelly M, Wisniewski M, Dalrymple JF, Curry AC. Measuring service quality in local government: the SERVQUALapproach. International Journal of PublicSectorManagement.1995;8(7):15-20. https://doi.org/10.1108/09513559510103157

3. Aliasgharpour M, Monjamed Z, Bahrani N. Factors affecting students' evaluation of teachers: Comparing viewpoints of teachers and students. Iranian journal of medical education. 2010 Jul 1;10(2):186.

4.Asgari F, Mahjoob Moadab H. Comparing Characteristics of an Effective teaching from Teachers and Students Point of View Guilan University of Medical Sciences. Strides in Development of medical education.2010;7(1):26-33.

5. Habibzade K, Alikhani K. Review some of the masters level clinical features main parts of Qazvin University Hospital and Comparison with characteristics of Islam in the Master of 2000-2001 interns. Medical dissertation University of Shahid Babaei. 2001.

6.Najafi M, Najafi M, Keshmiri F. Gap analysis of skill and educational needs Ph. D. students in Tehran University of medical science as regards teaching skill. Razi Journal of Medical Sciences. 2014;21(118):32-40.

7. Gashmard R, Moaetamed N, Vahedparast H. Faculty Members' and Students' Veiwpoints on Characteristics of a Good University Teacher in Boushehr University of Medical Sciences. Iranian Journal of Medical Education. 2011 Sep 1;11(1):1.

8. Fatemy E, Mohamadi R, Ghorbani R, Sadollahi AS. Counseling and guidance needs of students in rehabilitation school of Semnan university of medical sciences. Journal of Medical Education Development. 2020;12(36):1-8.

9.Hazavei S, Fathi Y. Student's satisfaction from academic guidance and consultation at Hamadan University of Medical Sciences. Journal of Shahid Sadoughi University of Medical Sciences and Health Services. 2000;2(8):56-62.

10.Jebreili M, Valizadeh S, Rahmani A, Ebrahimi H. Duties and performance of academic advisors from the view of students of Tabriz School of Nursing and Midwifery in 2010. The Journal of Medical Education and Development. 2012;7(2):3-12.

11.Sepahvandi M. Review problems, emotional, behavioral, family and personal counseling services to clients of Lorestan University in academic. Journal of Educational Sciences and Psychology Shahid Chamran University. 2001;7(3):141-50.

12. Seyedmajidi M, Jahanian I, Moradi N, Bijani A. Education, consultation, guidance, students, advisor, teacher. The Journal of Medical Education and Development. 2013 Sep 10;8(2):0-0.

13.Ebrahimipour H, Arazi R, Nasrollahi S, Ebrahimipour S, Lael-Monfared E. Duties and performance of academic advisors from the students' perspective. Research in medical education.2015;7(2):69-77. https://doi.org/10.18869/acadpub.rme.7.2.69

14. Rabiei M, Salehi R, Siadat S. Study of Counseling and supervision needs of the students of-kord IslamicAzadUniversity.JCouns Dev. 2007;6(22):89-106.

15. Shams B, Garakyaraghi M, Ebrahimi A, Avizhgan M, Gyahchin A. The problems of educational period and the proper referece for solving them: medical students' viewpoints in Isfahan University of Medical Sciences. Iranian journal of medical Education. 2006;6(2):63-70.

16.Coll KM, Stewart RA. Collaboration between counseling services and an academic program: An exploratory study of student outcome. Journal of CollegeCounseling.2002;5(2):135-41. https://doi.org/10.1002/j.2161-1882.2002.tb00215.x

17.Davoodabadi M, Kabir K, Shirazi M, Najafipoor S, Khalegi E. The study of mentor's performance from students view in Alborz university of medical sciences 2013. Alborz University Medical Journal. 2016;5(2):87-94. https://doi.org/10.18869/acadpub.aums.5.2.87

18.Tairi F, Sepehr S, Yousefi F, Zarezadeh Y. The rate of lectures attitude towards academic counseling and its related factors at Kurdistan University of Medical Sciences in 2016. Shenakht Journal of Psychology and Psychiatry. 2019;6(2):161-70. https://doi.org/10.29252/shenakht.6.2.161

19.Sh S, Tayebi M, Gharakhani M, Moslemi D, Pourghasem M. Role of university advisors in the viewpoint of medical sciences' students. Education Strategies in Medical Sciences. 2012;5(1):23-9.

20. Keshavarz, Bastani, Peyvand, Gholami, Abid, Sotoodehnia, Amir Mohammad, Keshavarz, Moradi. A Study of Students' and Faculty Members' Attitudes toward the Academic Advisor Program,

Identification of Problems, and Presentation of Solutions. Research in Medical Education. 2022 Jan 10;13(4):35–44.
21.Sardareh M, Gholizdeh M, Bahraini R. The Characteristics of a Good Professor from the Perspective of Students of the Faculty of Medical Information and Management of Tabriz University at Medical Sciences in 2021. Horizon of Medical Education Development. 2023;14(4):31-42.
22.Hsieh H-F, Shannon SE. Three approaches to qualitative content analysis. Qualitative health research.2005;15(9):1277-88.
https://doi.org/10.1177/1049732305276687
PMid:16204405
23.Keshavarz K, Bastani P, Gholami A, Abid F, Sotoudehnia A, Keshavarz G, et al. Students and teachers' Attitudes Toward counsultor Planning and Identify Problems and solutions. Research in MedicalEducation.2022;13(4):35-44.
https://doi.org/10.52547/rme.13.4.35
24. Sardareh M, GHaffarzadeh A, Rostampour M, Nouri M, Dadkhah H, Azami-Aghdash S. Developing the Indicators for Assessing Entrepreneurship in Iranian Universities of Medical Sciences. Journal of Health Administration. 2023;26(4):85-101.
25.Momeni Rad A. Qualitative content analysis in research tradition: nature, stages and validity of the results. Quarterly of educational measurement. 2013;4(14):187-222.
26.Daneshmandi S, Fathi Vk, Khorasani A, Ghlichlee B. Exploring the interaction between mentor & mentee in mentoring of new hired faculty members of universities: Qualitative approach. 2017.
27.Kosoko-Lasaki O, Sonnino RE, Voytko ML. Mentoring for women and underrepresented minority faculty and students: experience at two institutions of higher education. Journal of the national medical association. 2006;98(9):1449.
28.Lock RH, Lee S-H, Theoharis R, Fitzpatrick M, Kim K-H, Liss JM, et al. Create effective mentoring relationships: Strategies for mentor and mentee success. Intervention in School and Clinic. 2006;41(4):233-40.
https://doi.org/10.1177/10534512060410040601
29. Okurame DE. Mentoring in the Nigerian academia: Experiences and challenges. International Journal of Evidence Based Coaching and Mentoring. 2008 Aug;6(2):45-56.
https://doi.org/10.1177/174183050800600205
30.Sambunjak D, Straus SE, Marušić A. Mentoring in academic medicine: a systematic review. Jama. 2006;296(9):1103-15.
https://doi.org/10.1001/jama.296.9.1103
PMid:16954490
31.Adhami A. Mohammadalizadeh S.[Kerman University of Medical Sciences students' opinions about the practice of the professors in the field of counseling]. Educational guidance. 2011;5(2):94-101.